

Kotomaan katsaus

Terve,

Arvosteltavaa otetaan edelleen vastaan osoitteessa Kivi Larmola, Tuulivuorentie 4, 61 400 Ylistaro. Kommentteja ja kehuja, miksei myös haukkuja saa puolestaan lähettää sähköpostilla: kivi@kaapeli.fi

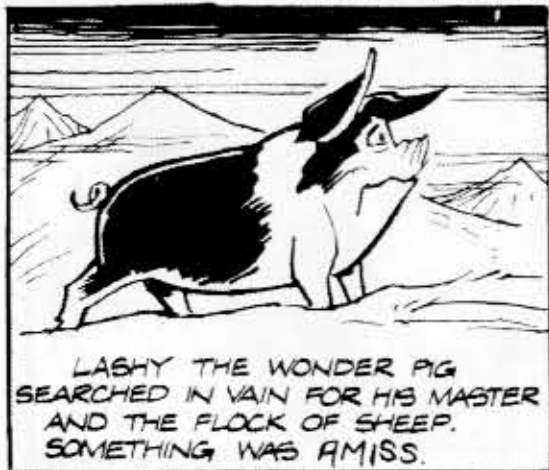
Muistakaa liittää lehtiin tilausosoite ja tekijän nimi.

Kiitos viime numeroiden massiivisten lehtipöjien, nyt on läpikäytävänä vain pari pikkulehteä. Loput tilasta ajattelin käyttää muutamana yleisen sarjakuvan tekemiseen (ja kerronnan yleensäkin) säännön kertamiseen – kertaus on opintojen äiti, ja on tässä monelle varmaan jotain uuttakin.

KIVEN KIERTOKOULU osa I

Jokaisen tarinan tulisi vastata neljään kysymykseen; MITÄ, MISSÄ, MILLOIN ja MIKSI. Mitä tapahtuu, mistä tarinassa oikein on kyse? Mihin tapahtumat sijoittuvat: kotiin, mielikuvitukseen, vuoteen 4002 Michikkälässä, udmurtialaiseen pikkukylään? Milloin tarina ja sen osat tapahtuvat: eilen, tänään, huomenna, vuonna 4002, seuraavana aamuna? Miksi

© Tony Husband ja Chas Sinclair

Mitä, missä...

Telepatit – Sarjari 56

Pekka A. Manninen
Korttelahdenk. 10-12 A 8
33230 Tampere

Sarjarin tutut luottopiirtäjät käsittelevät tällä kertaa televisiota. Jostakin syystä mulle tulee Sarjarista (instituutionakin) mieleen taannoinen television Levyraati; musiikkikappaleita vain vastaavat kulloinkin käsiteltävät yhteiskunnalliset teemat.

Vakiojäsenistä Klaus Järvinen (Nalle Virolainen) esittää aina perustellun ja analyttisen mielipiteen, joka kuitenkin pitää suhteuttaa puhujaan. Pirkko Liinamaan paha puoli on Lajä Äijälä, joka on kaikesta aina yhtä masokistisen tuskainen ja vihainen kuin Liinamaa oli positiivinen.

Reima Mäkinen (kertoo joka kappaleen jälkeen viimeisimmästä ulkomaanmatkastaan) ja J. Lehto (kertoo joka kappaleen jälkeen lapsuudestaan) ovat ne älykkäämmät vieraat, ja K. A. Lehtonen on se hörhö missi, jonka järjenjuoksusta ei kukaan saa selvää. Sini-salo ja Mänttari ovat mainoskatko, jolla esitetään kulloinkin terävin saatavilla oleva antimainos, ja Terhi Ekebon ja Otso Höglund katsauksia tulevaan ohjelmistoon. Mannisen Kapteeni Kuolio on tietysti ja itseoikeutetusti Jukka Virtanen.

joku asia tapahtuu niin eikä toisin? Kaikkeen on varmaan syynsä, miksemme näyttäisi sitä lukijalle?

Jokainen tarina koostuu kolmesta osasta: ALKU, KESKI-KOHTA ja LOPPU. Aristoteles hallitsi kaikkia kerrontaa useiden tuhansien vuosien ajan, eikä vielä ole muuttunut tarpeettomaksi. Eli: alussa esitellään henkilöt, paikka ja tarinan tyyli; mitkä ovat ne lainalaisuudet, joiden puitteissa sarjakuvan todellisuus toimii. Huumorisarjassa todellisuuden vaatimukset ovat toiset kuin realistisessa sarjassa, avantgardessa toiset kuin supersankarisarjakuvassa.

Keskellä tarinaa on juonen kuljetus ja ne varsinaiset tapahtumat. Silloin sarjakuva kerrotaan – ja kannattaa muistaa, ettei samaa asiaa kannata kertoa sekä kuvalla että tekstillä. Toisto on toistoa ja yli mennessään se muuttuu tautologiaksi. Yleensä kannattaa sijoittaa tekstiin vain ne osat, joita kuvalla ei voi tai ei kannata kertoa. Sitä paitsi – liian pitkät puhekuplat (samoin kuin liian täyteen ahdetut tai vaikeaselkoiset ruudut) ovat sarjakuvallisen ajan neljäs ulottuvuus, lukemisen käyteen ajan tahallinen pitkittäminen.

Lopussa tarina saa luonnollisen päätöksensä ja samalla käydään läpi kaikki henkilöahmot – miten heille kävi. Koko henkilögalleria täytyy hyvästellä, jotta heistä voi päästää irti. Usein loppuun sijoitetaan myös jonkinlainen loppuviesti, juonenkäänte, joka muuttaa aiemmin kerrottu, mikäli tarina niin vaatii.

Kerronnassa yleensäkin kannattaa muistaa ajan käyttö – aika on kertojan paras ystävä. Aikaa voi olla esimerkiksi ruudun leveys, jokin ajankohtaa näyttävä elementti (aurinko liikkuu sarjan mittaan, seinäkello, varjojen pituus...), Aku Ankasta tuttu selityspalkki ruudun kulmassa ("Sitten:", "Seuraavana päivänä:") tai jo mainittu ruudun vaikeaselkoisuus.

Jokaisella ruudulla on tietenkin sen sisältämä aika, jota voidaan rikkoa vaikkapa jättämällä ruudun reunaviivat pois, jolloin ruudun aika valuu muiden ruutujen taakse. Kärjistetyimmillään tämä tulee esiin Marvel-lehtien kokoaukeamakuissa, joissa ison kuvan päälle on sijoitettu samanaikaisia ruutuja toisalta.

Kuvan sisällä on myös aika. Sijoittamalla etualalle rajaavia elementtejä (vaikkapa puiden siluetteja) voimme esimerkiksi eristää kävelevän ihmisen omaksi lyhyemmäksi aikajakumukseksi kyeten silti käyttämään leveän panoraamaruudun tarjoamaa pitkää aikaa. Tämä on tarpeen erityisesti silloin, kun halutaan säilyttää ja ylläpitää kerronnan

Muuttumattomuuden dramatiikkaa

rytmiä – tarinan dynaamisuuttahan eivät rakenna vain tapahtumat, vaan myös niiden väliin sijoitetut tauot.

Myös ruutujen välipalkeilla, englanniksi "gutters", on ajallinen kesto. Usein pystypalkit ovat vaakapalkkoja kapeampia, että niillä saadaan tuettua lukusuuntaa vasemmalta oikealle. Normaalilla leveämmällä tyhjällä tilalla saadaan aikaan ajallisesti pidempi väli kuvien välille.

Jos sivusuuntaisella kerronnalla saadaan käsiteltävä aikaa, saadaan vastaavasti pystysuuntaisella kerronnalla käsiteltävä lukijan ja tarinan henkilöiden välistä suhdetta. Yläviivostosta nähty kuva antaa lukijalle ulkopuolisen tarkkailijan ja objektiivisen havainnoitsijan aseman, alaviivostosta nähty kuva alistaa lukijaa tarinalle. Kun nämä pitää mielessä ja käyttää niitä harkiten eri kuvakokojen (siis ei eri ruudun kokojen vaan sen, kuinka "lähellä" kohdetaan "kamera" on), saadaan aikaan kerronnan rytmiä.

Yhtä tärkeää kuin tarinaan ladatun intensiteetin määrä on paikallaan pysyminen. Tämä toimii monella tasolla: ruutujen korkeuden säilyminen vakiona korostaa sitä dramaattista hetkeä, kun korkeus todellakin vaihtuu. Vastaavasti jos halutaan esittää pieniä ilmeitä ja eleitä (vaikkapa kulmakarvojen kohottamista), ei ehkä ole järkevää hukata niitä valtavan visuaalisen kieputuksen pyöritykseen. Muutosten mitta-kaavan ollessa tavallisesti pieni on keskikokoinenkin muutos yllätyksarvoitaan valtava – jos koko ajan räjäytellään maailmoja, jää silmänisku huomaamatta.

Tämän verran tällä kertaa. Mistä haluaisitte kuulla seuraavaksi, jos tilaa Kiertokoululle löytyy? Pistäkää sähköpostia kivi@kaapeli.fi ja toivokaa, kyllä tässä palstan ohessa aina ehtii kertoa jotain... ■

Hannu Kesola:
Shock 2

Vesilahdentie 625
37 470 Vesilahti
kespa@jippii.fi

Hannu Kesola on käsittämättömän tuottelias, ja Marvel-maailman kerrontakliseet ovat hänellä siinä määrin hallussa, että tarinoissa on samaa kahjoa imua kuin alkuuperäisissäkin. Eivätkä ne viime vuosien Marvel-juonet nyt oikeastikaan niin kummoisia ole. Ajan myötä kärsivällisyys ja piirustustaito varmasti kehittyvät, ja tulee tarve kertoa jotain merkittävää, koettua ja omakohtaista. Sitä odottaessa voisi käyttää aikansa miljonalla huonommalla tavalla kuin tekemällä lajityypissään hyvää, hauskaa ja viihdyttävää supersankari-pienlehteä. Onnea vain!

© Pauli Heikkilä ja Markku Parettskoi

Ajan neljäs ulottuvuus

